

POSICIONAMENT

El Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya (CCIIC) sobre la formalització del Document de Voluntats Anticipades (DVA) per part de les infermeres i infermers dels centres residencials

La **Llei 2/2024, del 6 de febrer, de modificació de la Llei 21/2000, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica** diu en el seu preàmbul que "La forma en què la Llei 21/2000 regula la formalització del document de voluntats anticipades comporta diverses traves burocràtiques que perjudiquen més les persones més vulnerables, com ara la gent gran i la gent sense recursos econòmics. El pagament de la notaria o el requisit de trobar tres testimonis per a formalitzar el document són obstacles insalvables per a moltes persones". La mateixa exposició de motius explica que és interès de la modificació aconseguir un major percentatge de persones que facin declaracions de voluntats anticipades.

L'esmentada llei modifica **l'article 8 de la Llei 21/2000**, amplia les possibilitats d'atorgar voluntats anticipades i afegeix una lletra c) a l'apartat 2, quedant redactat de la següent manera a partir de la modificació:

"A aquest efecte, la declaració de voluntats anticipades s'ha de formalitzar mitjançant un dels procediments següents:

- a) *Davant de notari. En aquest supòsit, no cal la presència de testimonis.*
- b) *Davant de tres testimonis majors d'edat i amb plena capacitat d'obrar, dels quals dos, com a mínim, no han de tenir relació de parentiu fins al segon grau ni estar vinculats per relació patrimonial amb l'atorgant.*
- c) *Davant un professional sanitari de l'àmbit de l'atenció primària, hospitalària o sociosanitària, preferentment dels centres de referència per al pacient".*

Recentment i arran de la petició d'una col·legiada, el Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Girona (COIGI) –a través de l'Associació al Dret a Morir Dignament de Catalunya (DMD-Cat)– va fer consulta al Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica, sobre el motiu pel qual les infermeres dels centres residencials no estaven incloses entre les i els professionals sanitaris que poden formalitzar el DVA.

En resposta, el servei depenent de la Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària al·ludeix textualment al fet que "els centres residencials són serveis d'acolliment residencial, amb caràcter temporal o permanent, i d'assistència integral, adreçats a persones grans que no tenen un grau d'autonomia suficient per realitzar les activitats de la vida diària, que necessiten supervisió constant i que tenen una situació que requereix substitució de la llar. Així doncs, el precepte normatiu contempla únicament àmbit sociosanitari i no residencial, pel que es conclou que el personal d'infermeria pertanyent a una residència geriàtrica no pot formalitzar un DVA". Resposta que pressuposa que les persones que estan institucionalitzades en centres residencials, no estant en plenes facultats, no tenen capacitat de decidir i, per tant, no poden realitzar el DVA.

Ni en l'exposició de motius ni en la Llei 2/2024, s'explica quina és la motivació de la limitació dels àmbits als quals han de pertànyer les i els professionals sanitaris per poder formalitzar documents de voluntats anticipades, ni de quina manera aquesta limitació permet aconseguir que més persones i amb major facilitat puguin atorgar aquest document; per la qual cosa entenem que el Departament de

Salut de la Generalitat de Catalunya considera que quan l'article 8.2.c de la Llei 21/2000 (redactat per la 2/2024) es refereix als àmbits de l'atenció primària, hospitalària i sociosanitària, aquests enunciats es corresponen a unes determinades categories de centres sanitaris definides per l'ordenament jurídic, de les quals n'estarien excloses les residències geriàtriques.

La realitat, la tipologia i les condicions de les persones que fan ús dels centres residencials és variable i amb diferents graus de dependència. Aquestes persones poden ser dependents d'activitats de la vida diària i necessitar ajuda per suplir-les, tal com respon el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica, però a la vegada tenir capacitat suficient per poder decidir i, per tant, poder realitzar el seu DVA.

És per això que el CCIIC i els col·legis professionals territorials (COIB, COIGI, COILL i CODITA) no veiem motiu per limitar els drets i l'autonomia dels usuaris i usuàries dels centres no permetent que les persones residents formalitzin el seu document de voluntats anticipades davant les infermeres i infermers que hi tenen cura quan, precisament, és amb elles amb qui més relació tenen.

Desconeixem en quina norma jurídica se sustenta la interpretació que fa el Departament de Salut, interpretació que creiem no té fonament legal i resulta arbitrària i discriminatòria per les i els professionals que treballen en l'àmbit residencial, per les següents raons:

- En primer lloc, la Llei no preveu ni exigeix que els professionals sanitaris al que es refereix tinguin cap relació especial amb l'administració ni cap condició especial. Per tant, es refereix a totes i tots els professionals sanitaris sense exclusió, inclosos els dels geriàtrics.
- Exigeix la llei la dedicació professional a "(...) l'àmbit de l'atenció primària, hospitalària o sociosanitària, preferentment dels centres de referència per al pacient", però no diu la llei quins són els establiments inclosos en cada àmbit; alhora que no hi consta cap motiu per no considerar els geriàtrics inclosos en els àmbits relacionats, sobretot tenint en compte la definició sociosanitària que en fa el TERMCAT: "*Centre residencial que ofereix atenció integral a persones amb dependència, donant suport a les activitats de la vida diària, promovent i rehabilitant l'autonomia personal i millorant els problemes de salut o, en els casos en què l'objectiu terapèutic està esgotat, assegurant el màxim benestar de la persona*".
- Així doncs, no té cap sentit concloure que, per no estar nomenats literalment, les i els professionals sanitaris dels centres geriàtrics estan exclosos de la lletra c) de l'article 8; i ignorar la interpretació àmplia de la llei que permet perfectament entendre'ls inclosos.
- Essent la voluntat i interès de la Llei 2/2024 facilitar als usuaris i usuàries l'atorgament de voluntats anticipades, simplificar els tràmits, evitar les traves burocràtiques, fer més accessibles a les persones amb problemes de mobilitat i salut trobar les persones davant qui poden manifestar aquestes voluntats, i sobretot, essent l'objectiu de la llei eliminar les formalitats que "(...) perjudiquen les persones més vulnerables, com ara la gent gran i la gent sense recursos econòmics", no té cap sentit excloure les i els professionals sanitaris dels geriàtrics, la qual cosa és, a més, contrària a l'esperit de la llei.

Per tot l'abans exposat i amb la finalitat de preservar els drets i interessos d'aquestes persones en situació de vulnerabilitat, el CCIIC i els col·legis d'infermeres instem a l'administració per tal que arbitri els mitjans necessaris perquè les i els professionals sanitaris de les residències geriàtriques es considerin inclosos en l'article 8.2.c) de la Llei 2/2024; bé fent una interpretació del terme "àmbit sociosanitari" d'acord amb el text i l'exposició de motius de la llei, bé fent les modificacions legislatives procedents per incloure'ls literalment.

Barcelona, 22 de juliol de 2024

ENLLAÇ D'INTERÈS

Llei 2/2024, del 6 de febrer, de modificació de la Llei 21/2000, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica
<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/9096/2012125.pdf>

Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya C/ Rosselló, 229 08008 Barcelona 93 217 75 73 consell@consellinfermeres.cat